

Bruk av rotenon i norsk naturforvaltning

Rotenon et blitt et omdiskutert begrep i forbindelse med forvaltning av våre akvatiske økosystem. Hva er grunnen til engasjementet? Kan en grunn være at kun matnyttige fiskearter brukes som argument i diskusjonen? Eller er det fordi man bare i begrenset grad har vurdert effekten av rotenon på den akvatiske faunaen i Norge? I begge tilfelle står biologisk mangfold sentralt.

Rotenon er en plantegift fra det amerikanske kontinent og tidligere brukt som en indiansk fiskemetode. Giftvirkningen skyldes blokkering av elektrontransport-systemet i cellenes mitokondrier. Virkningen er endelig, og flytting av giftpåvirket fisk til rent vann gir ingen virkning. Giften påvirker i betydelig grad gjellepustende organismer som fisk, døgn-, stein- og vårfluer. Men det er stor variasjon i artsspesifikk toksisitet og snegl, musling og krepsdyret marflo blir således lite påvirket.

Siden midten av 1980-årene er rotenon ansett som forsvar mot den fremrykkende lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. Det synes allment akseptert at parasitten er introdusert fra Østersjøen. Det er også fremsatt en hypotese at den naturlig eksisterer i vår fauna. De plutselige oppblomstringene er forklart med ulike antropogene endringer i det akvatiske miljø.

Det er særlig forholdet til biologisk mangfold som har vært fremtredende i diskusjonen om bruken av rotenon. Det har vært fokusert på betydningen av laks, mens andre arter har vært lite interessante. Laks har historisk utvilsomt spilt en betydelig rolle i lokalsamfunnene langs små og store vassdrag. Økonomisk er ringvirkningene av laksefiske i vassdrag betydelige. Men er det et godt nok argument til å rotenonbehandle vassdrag? Norge har ratifisert Rio-konvensjonen om biologisk mangfold. Når man ikke har dokumentert den akvatiske faunanens sammensetning før en rotenonbehandling, faller argumentasjonen om at økosystemet vil finne sin opprinnelige form etter en behandling på stengrunn. Dette forblir en hypotese. Flere vernede vassdrag er infisert med lakseparasitten hvorav noen allerede er rotenonbehandlet mens andre er på planleggingsstadiet. Særlig i slike tilfeller er dokumentasjon av det akvatiske mangfoldet viktig. Det burde være en selvfølge at Plan- og bygningslovens krav om konsekvensutredninger også gjelder et så drastisk inngrep som rotenonbehandling - og ikke utelukkende gjelder bare tekniske inngrep. Bruken av dette lovverket har vært fraværende i vurderingen av rotenonbehandling av norske vassdrag. →

Det var enighet på et nylig avholdt møte med forskerne, miljøforvaltning og interesseorganisasjoner om at det ikke vil være mulig å utrydde lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* i norske vassdrag. Det foreligger interessante alternativ til rotenon som retter seg mer direkte mot parasitten, og derfor bedre ivaretar hensynet til biologisk mangfold i vassdragene. Ulike strategier for å gjøre laksen mer motstandsdyktig mot parasitten og andre kjemiske behandlingsformer har vært foreslått. Foreløpig har imidlertid interessen fra ansvarlige forvaltningsetater for alternative tiltak vært begrenset.

NORSK VANNFORENING.